

Hoe liefelijk zijn Uwe woningen

leerredenen en Toespraken

gehouden bij de opening van het kerkgebouw
der "Stichting ter instandhouding van het
Kerkgemeenschap ter verbreiding van
de Gereformeerde Waarheid
te Hendrik-Ido-Ambacht"
op 15 Februari 1952

*

UITGEVER DRUKKERIJ .CENTRUM.
H. I. AMBACHT

VOORWOORD.

Op aandringen van vele vrienden onzer kerkgemeenschap heb ik besloten deze preken in druk te laten verschijnen.

Zelf heb ik daar geen behoefte aan. Want als ik de boeken onzer Vaders lees, die met zoveel genade en talent de Waarheid hebben verklaard en Christus uitgedragen als Enig Fundament der zaligheid, met verheerlijking van Gods deugden de weg der zaligheid door het geloof in Christus Jezus predikende, dan vraag ik me af waarom deze predikaties het licht moeten zien. Doch we leven in dagen van verval en de Kerk verkeert in een moeras, waarin zij steeds dieper zinkt, ondanks kerkordeningen, Synodes, vergaderingen, omdat het fundament mensenwerk is, onder welke naam zich dat ook aandient. In alles is het openbaar dat God een twist heeft met de kerk van Nederland, welke nooit hersteld zal worden indien er geen schuld, boete en weerkeren gekend wordt. De voorgaande oordelen noch de dreigende brengen verandering in de staat der kerk. Men loochent metterdaad de waarachtige leer der zaligheid zoals deze begrepen is in de drie formulieren van Enigheid, te weten de drie stukken: ellende, verlossing en dankbaarheid, alsmede de leer der verkiezing en de vrije soevereiniteit van God. Mensenwerk wordt op de voorgrond geplaatst en Christus als een helpende Zaligmaker gepredikt. Dit alles overwegende heb ik besloten deze preken en toespraken onze kinderen na te laten met de wens en bede, dat de Heere het moge zegenen. Deze preken en toespraken zijn gehouden bij de opening van het nieuwe kerkgebouw, waarnaar we verlangend hebben uitgezien wegens de beperkte ruimte in het oude gebouw. De lezer toetse zich of hij iets van de inhoud heeft leren kennen en zie de gebreken over het hoofd. Indien we door genade gezaligd werden met verheerlijking van Gods Deugden en voldoening aan Gods Recht, door het zaligmakend geloof in Christus Jezus. laat ons dan alzo wandelen. Daardoor wordt God geëerd en Christus gekroond, en wij zullen er, door de werking van Zijn Geest, de gezegende vruchten van wegdragen. Dan zullen we, wanneer we onze loopbaan geëindigd hebben, God eeuwig uit Zijn werken loven en bedanken en de Kroon werpen aan de voeten van het Lam, Dat ons Gode kocht met Zijn Bloed. Ja, dan zullen we in eeuwige bewondering, aanbidding en dankzegging God Drie-enig eeuwig genieten. Dat zij zo.

Met de heilbede: Uw koninkrijk kome,
Uw dienaar in Jezus Christus.
G. v. d. Breevaart.

Hendrik- Ido-Ambacht.
Februari 1952.

Psalm 84 vers 12
“Hoe liefelijk zijn Uwe woningen, o HEERE der heirscharen”.

OPENINGSREDE

van de Weleerw. Heer G. van de Breevaart
V.D.M. te H.I. Ambacht

Voorzang : Psalm 43 : 3 en 4.

Zend, HEER. Uw licht en waarheid neder,
En breng mij, door die glans geleid,
Tot Uw gewijde tente weder;
Dan klimt mijn bange ziel gereeder
Ten berge van Uw heiligheid,
Daar mij Uw gunst verbeidt.

Dan ga ik op tot Gods altaren,
Tot God, mijn God, de bron van vreugd;
Dan zal ik, juichend, stem en snaren
Ten roem van Zijne goedheid paren,
Die, na kortstondig ongeneugt',
Mij eindeloos verheugt.

Lezen: Psalm 84 .

Votum.

Uit onze diepe en steile afhankelijkheid van U, de levende God, breiden wij onze harten en handen uit tot de aanspraakplaats Uwer heiligheid, om van U te bidden om Uw genade en Heilige Geest. Dat U ons schenke dit samenzijn aan te vangen buiten onszelf, in de naam van Uw lieve Zoon, voort te zetten in Zijn kracht en te besluiten met ootmoedige dankzegging. Daartoe zij onze hulp in de naam des HEEREN, die hemel en aarde geschapen heeft, Amen.

Zegengroet.

Genade, vrede en barmhartigheid worde ulieden bij de aanvang geschonken, en bij de voortgang rijkelijk vermenigvuldigd van God de Vader, en van Jezus Christus onze Heere, door de werking van God de Heilige Geest, Amen.

Zingen: Psalm 27 : 3.

Och, mocht ik, in die heilige gebouwen,
De vrije gunst, die eeuwig Hem bewoog,
Zijn lieflijkheid en schone dienst aanschouwen!
Hier weidt mijn ziel met een verwond'rend oog.
Want God zal mij, opdat Hij mij beschutt',
In ramp en nood versteken in Zijn hut;
Mij bergen in 't verborgen van Zijn tent,
En op een rots verhogen uit de' ellend'.

Inleiding.

Toen wij in de maand April onder 'n stromende regen de eerste steen legden van dit kerkgebouw, stonden we een ogenblik stil bij Ezra 3 : 12, waar de fundamentlegging van de tweede tempel verhaald wordt. Bij de bouw van de tweede tempel waren velen tegenwoordig. De priesters en Levieten en het volk waren tezamen vergaderd, om de steenlegging of de fundamentlegging van de tweede tempel bij te wonen. Daar waren twee soorten mensen, namelijk wenende en verblijde mensen. Die weenden waren de ouden van dagen, en die verblijd waren, waren de jeugdigen. De oorzaak waarom de ouden bedroefd waren was dat zij de eerste tempel gezien hadden, daarin aanbeden hadden en die ook wisten waarom de eerste tempel verwoest was. De jeugdigen die de eerste tempel niet gezien hadden, maar zich

verheugden omdat het huis des HEEREN herbouwd werd, wisten niet hoe die eerste tempel er uit gezien had.

De ouden weenden. omdat in de eerste tempel de ark des verbonds geweest was, waar de HEERE met dat volk sprak van boven het verzoendeksel. In de tweede tempel is nooit een ark des verbonds meer geweest. Wel lezen we, dat daar een steen geweest is en op die steen zeven ogen waren, waarop de graveersel en gegraveerd waren, maar een ark is er niet geweest. De tweede oorzaak van wenen van dat volk was, dat de ouden hun zonde indachtig werden; want de verbreking van de eerste tempel had een oorzaak. Toen Salomo de eerste tempel inwijdde. deed hij daar een gebed waarop de HEERE beloofde dat, wanneer zij in Zijn inzettingen en rechten zouden wandelen, Hij dat huis heerlijk zou maken. Ja. Hij antwoordde met vuur uit de hemel dat, wanneer zij Hem in tijden van honger, pestilentie of oorlog zouden aanbidden, Hij hun gebeden zou verhoren indien zij in Zijn wegen zouden wandelen. Maar indien zij zouden overtreden en Gods instellingen verwerpen, zou de HEERE van dit huis wijken en Hij zou het overgeven ter verwoesting. Nu werden de ouden van dagen herinnerd aan hun zonden, waarom God het heiligdom verwoest had. Dus die hadden reden om te wenen.

Maar de jeugdigen hadden reden om verblijd te zijn; ten eerste omdat de HEERE ze wedergebracht had in het beloofde land, wat zeventig jaar verwoest geweest was, en zij uit de gevangenis verlost waren. Ten tweede omdat er dierbare beloften waren. Welke beloften waren dat, mijne hoorders? Dat de tweede tempel heerlijker zou zijn dan de eerste! Waarom? In de tweede tempel zou Christus Zijn voetstappen zetten. De tweede tempel was een afschaduwing van de Nieuw-Testamentische bediening, waar Christus het eeuwig evangelie zou brengen.

Wij hebben daar toen een ogenblik bij stilgestaan en gezegd dat wij in de eerste plaats reden hebben om bedroefd te zijn. Welke reden? Wel, ik heb toen gezegd en zeg het nog weer openlijk, dat wij hier in Hendrik-Ido-Ambacht een vijfde kerk gebouwd hebben geeft reden tot droefheid. En waarom, mijne hoorders? Omdat het onze zonden predikt.

Wij hebben God op 't hoogst misdaan; Wij zijn van 't heilspoor afgegaan.

Het is niet naar Gods woord dat hier in Hendrik-Ido-Ambacht vijf soorten kerken staan. Ik hoor iemand zeggen: "We belijden allen één Bijbel, we eerbiedigen allen één God, we erkennen allen één Christus." Goed, maar dat is onderscheiden, mijne hoorders. Het huis onzer vaders, hetwelk zij met hun dierbaar bloed gekocht en waarvoor zij tachtig jaar gestreden hebben, is door de zonden verscheurd.

Ik zei: "Wij hebben reden tot droefheid." Waarom? Omdat wij denken dat wij het zijn? God verhoede het! Wij zitten hier, we moeten het eerlijk bekennen, tot onze schande. Daarom zeggen wij, hebben we reden om bedroefd te zijn. Want ook wij werden gedachtig aan de breuk van de kerk. Maar evenwel heeft Christus bewezen dat, hoewel de kerk verscheurd en verbroken is, Hij toch het Hoofd blijft van zijn christengemeente; Christus, Koning van Zijn kerk.

Verder zijn we verblijd omdat we hopen en geloven, dat Christus ook Zijn voetstappen onder ons wil zetten. Hij verlaat Neerlands kerk niet. hoewel wij vanwege onze zonden breukmakers zijn en de strijd, die er heerst in Neerlands kerk, nooit kan zijn tot eer van God. Daarom is er ook reden tot blijdschap, want God had ook Neerlands kerk kunnen verwoesten, zoals in Rusland en de Balkan-staten, waar niet meer vrijuit het evangelie naar het woord Gods gepredikt mag worden.

De blijdschap bij de opening van dit kerkgebouw is ook weer getemperd, voornamelijk omdat, toen we Woensdagavond afscheid gepreekt hebben in het oude kerkgebouw, er één onzer kort na het verlaten van het kerkgebouw door een noodlottig ongeval om het leven gekomen is. Zo bewijst de HEERE dat Hij regeert. Omdat we behalve reden tot droefheid ook reden tot blijdschap hebben, wensen we een ogenblik de waarheid Gods te overdenken, de

inhoud van de ware Godsdienst, wat God in Zijn woord leert, en hoe het huis des HEEREN door Hem ingesteld, onderhouden en bewaard wordt.

Wij vragen dan een wijle uw aandacht voor de u straks voorgelezen 84ste Psalm, daarvan het tweede vers, 'Naar Gods woord aldus luidt:

"Hoe liefelijk zijn Uwe woningen, o HEERE der Heirscharen!"

Gebed.

Zingen: Psalm 84 : 1.

Hoe liefelijk, hoe vol heilgenot,
o HEER, der legerscharen God,
Zijn mij Uw huis en tempelzangen.
Hoe branden mijn genegenheên,
Om 's HEEREN voorhof in te treên.
Mijn ziel bezwijkt van sterk verlangen;
Mijn hart roept uit tot God, die leeft,
En aan mijn ziel het leven geeft.

Leerrede.

We staan dan een ogenblik stil bij de voorgelezen waarheid: "Hoe liefelijk zijn Uwe woningen, O HEERE der Heirscharen", en wensen in het kort stil te staan bij vier hoofdzaken:

1. Bij de liefelijkheid van hetgeen te horen is in het huis des HEEREN;
2. bij de liefelijkheid van hetgeen te zien is in het huis des HEEREN;
3. bij de liefelijkheid van hetgeen er te genieten is in het huis des HEEREN;
4. bij de liefelijkheid van hetgeen we in het huis des HEEREN verwachten,

om met een kort woord van toepassing tot onszelf in te keren.

Mijne hoorders, het is met een kerkgebouwen met de dienst des HEEREN niet als met een huis dat we bewonen. Wij zeggen: "Dat is m i j n huis", of: "Dat is o n s huis", of: "Dat is o n z e boerderij en o n s land", of: "Dat is m i j n land," Dat kan nooit gezegd worden van de kerk. Mensen, als we zeggen: „0 n z e kerk", dan zijn we buiten het woord Gods, en waarom? Wel, het huis des Heeren wordt genoemd: "U w huis"; hoe liefelijk zijn U w e woningen, O HEERE der Heirscharen. Als wij gaan zeggen: „0 n z e kerk" en „0 n s huis", dan willen w ij daar baas zijn. Want als wij zelf een huis hebben, dan willen wij niet dat een ander er in woont. Daar willen wij zelf baas zijn, en als een ander er in wil dringen, en een ander wil het bewonen, dan wordt het ruzie en vechten. En weet gij nu, mijne hoorders, waarom de kerk zo gescheurd en verbroken is over de aarde en ook in Nederland? Omdat wij gaan zeggen: „0 n z e kerk". Dus wij wijzen er op, dat we maar nooit moeten zeggen: „0 n z e kerk", want dan gaan we eigenen wat God toebehoort. Daarom, wanneer David in zijn hart had, de HEERE een huis te bouwen, en later, toen de tempel gebouwd werd, vinden we van het huis des H E E R E N gesproken, waar de HEERE Zijns naams gedachtenis gesticht heeft. Vandaar, dat we te allen tijde in gedachten moeten houden, dat het huis des HEEREN alléén liefelijk is en het Z i j n woningen zijn. Dat was ook David zich bewust, waarom hij zegt: "Hoe liefelijk zijn Uwe woningen, O HEERE der heirscharen." Hij is tevens een mens geweest die zijn recht verloren had, want hij zegt in diezelfde psalm nog, niet dat hij recht had om op de eerste plaats te zitten, of om te zeggen: "Dat heb i k gebouwd", maar: "Want één dag in Uw

voorhoven is beter dan duizend elders; ik koos liever aan de dorpel in het huis mijns Gods te wezen, dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid." Waarom? Omdat het huis des HEEREN liefelijk was.

In de eerste plaats staan wij stil bij hetgeen daar te horen is. Laat ik dat vooraf nog zeggen: dat er nooit iets liefelijks te horen is in het huis des HEEREN, wanneer wij niet het waarachtig geloof leren kennen. Waarom? Het geloof is zoveel als een oor en een oog, en door het geloof is er genieten. Zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen, dus voor een ongelovige kan het huis des HEEREN nooit liefelijk zijn. Daarom is het dat de kerk, en in het algemeen de dienst des HEEREN" voor velen een gevangenis is. Gij zult zeggen: "Een gevangenis?!" Ja, voor velen is het huis des HEEREN een gevangenis. Een gevangenis wil men graag gauw verlaten, en zo is het vaak ook met de kerkdienst. Velen zijn er, die hoogstens anderhalf uur dienst willen hebben, en dan wordt het hoog tijd dat de dominee "Amen" zegt. Hoe komt dat? Omdat het niet is : "Hoe liefelijk zijn Uwe woningen, O HEERE der heirscharen", want David wou er altijd wel verkeren.

Gaan we thans over tot beantwoording van de vraag: "Wat is daar te horen?" Daar zijn drie dingen te horen:

ten eerste het woord Gods,

ten tweede de instellingen of de plichten, die God van het volk eist,

ten derde de beloften Gods.

In de eerste plaats het woord Gods. Waarom het woord van God, mijne hoorders? De waarachtige dienst bestaat hierin. God heeft bewezen dat Hij sprak met dat volk van boven het verzoendeksel. En dan sprak Hij door middel van de priesters en de Levieten. Die hadden niets anders te doen dan het woord Gods te prediken. Niet hun eigen mening, hun eigen gedachten, eigen ziel, eigen vleselijke lusten, zoals de zonen van Eli, Hofni en Pinehas, deden; die hielden er een vleselijke godsdienst op na. Want dan maken wij van het huis des gebeds een kuil der moordenaren. Dat heeft Christus bewezen toen Hij te Jeruzalem in de tempel kwam, en begon degenen, die in de tempel verkochten en kochten, uit te drijven; en de tafelen der wisselaars en de zitstoelen dergenen die de duiven verkochten, keerde Hij om; en liet niet toe, dat iemand enig vat door de tempel droege. En Hij leerde, zeggende tot hen: "Is er niet geschreven: Mijn huis zal een huis des gebeds genaamd worden allen volken? Maar gij hebt dat tot een kuil der moordenaren gemaakt."

Dus de dienaars, die God komt te roepen tot de heilige dienst, zijn woordvoerders Gods. Vandaar dat we vinden, wanneer Johannes moest schrijven aan de zeven gemeenten van Klein Azië: "En schrijf aan de engel der gemeente", en dan aan het eind van elke brief: "Wie oren heeft, die hore. wat de Geest tot de gemeenten zegt!" Dus elke dienaar van God. die gezalft is door de zalving van Christus, door de zalving des Heiligen Geestes, die wordt geroepen om uitdrager te zijn van het eeuwige woord van God; en wat predikt dat Woord?

Dat Woord predikt genade, dat Woord predikt vergeving. verzoening en verlossing. God predikt door middel van de bediening. dat er zondaren zalig kunnen worden uit louter genade, alleen om de verdienste van Christus' wil. Voor wie zal nu dat Woord liefelijk zijn dat er te horen is, liefelijk in het huis des HEEREN? Wel, dat zal liefelijk zijn voor zondaren. De Farizeeën en schriftgeleerden hadden recht in de tempel. En wanneer er zondaren waren die behoefte hadden aan de leer des evangelies, werden zij er uitgeworpen; dus dat zijn zondaren

en wat zijn wij? Dat is ook nodig te leren kennen dat we zondaren zijn. Daartoe hebben wij nodig, dat de Heilige Geest ons ontdekt aan onze verloren staat. Er wordt dus gepredikt wet en evangelie. Ze hebben van ons wel eens gezegd dat wij nooit iets preekten dan wet en verdoemenis; niets van waar hoor. Wij prediken wel dat ieder mens in Adam verdoemelijk voor God ligt, en dat, willen wij zalig worden, we dat moeten leren kennen. Maar wij prediken ook (en dat is de leer des evangelies) dat we zo diep niet verzonken kunnen liggen in onze doodstaat in Adam, of de grootste zondaar kan zalig worden uit louter genade om de verdienste van Christus, volgens Zijn eigen woord: "Gaat heen in de gehele wereld, predikt het evangelie aan alle creaturen."

Voor wie zal nu die dienst liefelijk en aangenaam zijn? Wel, voor zulke hoorders die behoefte hebben aan de leer der genade. En waarom hebben zij daar behoefte aan? Mensen, we kunnen nooit zalig worden als we niet leren kennen ons Godsgemis. Het is noodzakelijk te weten, dat wij uit God en Zijn gemeenschap gevallen zijn door onze verbondsbreuk in Adam; geen verstands- of lippen- werk, maar hartewerk. Degenen die hun Godsgemis leren kennen, wat zullen dat voor mensen worden? Die zullen God gaan zoeken. Die gaan niet zoeken in een mooie kerk en luisteren naar een mooi orgel, maar die gaan horen: "Aangezien wij dan naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben, is er enig middel, waardoor wij deze straf zouden kunnen ontgaan en wederom tot genade komen?" Dan horen zij door middel van de bediening des Woords in de prediking, dat God alzo lief deze wereld had, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe, en zij horen dat zij nog zalig kunnen worden. Voor hen wordt die plaats liefelijk. Het wordt een bedehuis; het wordt een huis, waar zij horen de stem Gods. En daarom zegt Jezus ook van Zijn discipelen, die Hij uitzond om het evangelie te prediken: "Die u hoort, die hoort Mij, en die u verwerpt, verwerpt Mij." Dus Christus leert uitdrukkelijk, dat door de bediening des Woord Gods woord gehoord wordt.

Waarom is het woord Gods zo liefelijk? Wel, het geloof is uit het gehoor, en die gelooft zal zalig worden. O mensen, zalig worden wil toch wat zeggen, want wat houdt zalig worden in? Dat houdt in dat een zondaar, die in zijn verbondshoofd Adam uit Gods gemeenschap gevallen is, weer met God bevredigd en met God verzoend is. God de HEERE komt zich in het midden der gemeente alzo te openbaren een God van de zondaren te zijn. Dat is geen fantasie, ijdele droom of gezicht, maar die door het waarachtig geloof leert kennen: "U dan, die gelooft, is Hij dierbaar", voor zulke wordt de dienst des HEEREN in het huis des HEEREN een liefelijke dienst. Die gaan met David leren: "Uw woord is mij een lamp voor mijnen voet, Mijn pad ten licht, om 't donker op te klaren."

Die leren met Jeremia: "Wanneer ik Uw woord gevonden heb, zo heb ik het opgegeten." O, mijne hoorders, dat zijn ze niet hoor, die gaan zitten slapen in de kerk. Voor die gaan zitten slapen is de kerk een gevangenis, Maar dat zijn gelovigen, waar Christus van getuigt: "Zalig zijn die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden."

In de tweede plaats (om maar kort te zijn) worden daar gepredikt de plichten. Wij vinden daar in de Oud-Testamentische bediening van, dat de priesters de wet handhaafden. En waarin bestond de wet? Als er melaatsen waren, moesten zij er uitgeworpen worden. Als er waren, die de wet overtreden hadden, werden zij in de ban gedaan, er uitgeworpen. De wet werd er gehandhaafd. Daar werd alles niet toegelaten, omdat God een heilig God is, en omdat de dienst van God een heilige dienst is. Degenen, die het Woord brengen, hebben een heilig doel; want als er niets in de prediking is, dat God verheerlijkt en Christus kroont, is het een prediking, die tegen God en tegen Christus is. Dan is het een vleeselijke prediking, waar een mens eigen eer bedoelt. Als we preken om mensen in de kerk te krijgen, en we verdonkeren daardoor de waarheid, dan hebben we niets te wachten dan het opgenoegen van God. Daarom

zegt Jesaja: "Zo zij niet spreken naar dit woord, het zal zijn, dat zij geen dageraad zullen hebben," Dat is de waarheid Gods.

In de derde plaats zijn er in het huis des HEEREN de beloften te horen. Welke beloften? Wel, wanneer de kerk in verdrukking is, hetzij in lichamelijke of geestelijke verdrukking, tegenspoed of droefheid (want Gods woord leert ons, dat we hier te allen tijde een strijd hebben) dan merken zij, dat de waarheid vol is met beloften voor zulke ellendigen en noodduftigen. Voor hen is het liefelijk, die beloften te horen in de dienst des HEEREN. Het was liefelijk voor de blindgeborene, wiens ogen geopend waren, toen Jezus tot hem kwam en zei: "Geloofst gij in de Zoon van God?", en Hij zich verder, nadat de blindgeborene gevraagd had: "Wie is Hij Heere, opdat ik in Hem moge geloven?" aan hem ging openbaren. Wat zijn de vruchten daarvan? Wel, dat was zulke liefelijke muziek in zijn oren, dat hij aan de voeten van Jezus terecht kwam. Mensen, het evangelie is veel mooier dan de mooiste orgelmuziek. Dat bleek tijdens de vervolgingen, toen ons volk verdrukt werd. In die tijd kwamen onze vaders in bossen en holen tezamen, want het ging om de reine klanken van het evangelie. In zulke gevallen leren we kennen: "Hoe liefelijk zijn Uwe woningen, O HEERE der heirscharen."

De tweede hoofdzaak, waarbij we stil staan, is hetgeen te zien is in het huis des HEEREN, en dat is eveneens zeer liefelijk.

Wat was er in de tempel des Heeren te zien? In de Oud-Testamentische bediening vinden we van het brandofferaltaar, het wasvat, de gouden kandelaar, de tafel der toonbroden en het reukaltaar. Dat alles was in het huis des HEEREN te zien. Nu zou de vraag kunnen rijzen: "Maar dat is nu toch zo niet meer?" Ja zeker; degenen, wier ogen door de Heilige Geest verlicht worden, kunnen nog hetzelfde zien in het huis des HEEREN. Wij spreken niet over "gezichten", maar over het geloof. Wat ziet de waarachtige gelovige in het huis des HEEREN en wat predikt hem dat?

Ten eerste het brandofferaltaar. Dit predikte het volk, dat het gezondigd had, want er zou geen brandofferaltaar nodig geweest zijn en geen offer, wanneer er niet gezondigd was. Dus dat predikte hen de noodzakelijkheid van verzoening; en nu konden ze zien, dat het offerdier in hun plaats geslacht werd, want het brandoffer betekende, dat zij de rechtvaardige toorn Gods verdiend hadden, en dat er nu een onschuldig lam, een koe of een geit geslacht werd in de plaats van de zondaar.

Ten tweede was er een koperen wasvat; wat betekende dat? De priesters moesten er zich dagelijks in wassen, en zo betekende het de noodzakelijkheid van de reinigmaking der zonden.

Ten derde was er een gouden kandelaar. Daarin zagen zij het licht, want deze kandelaar bescheen het hele huis, en dat predikte hen de noodzakelijkheid van verlichting. Bij het licht van die kandelaar was alles zichtbaar; dit zag op de verlichting des Heiligen Geestes.

Ten vierde was er de tafel der toonbroden. Brood is spijs, daarvan leert ons het avondmaalsformulier. En Christus zelf leerde, wanneer Hij avondmaal vierde met zijn discipelen: "Mijn vlees is waarlijk spijs, en Mijn bloed is waarlijk drank". En op een andere plaats: "Ik ben het Brood des levens; die Mij eet zal leven, door Mij".

Ten vijfde was er het reukofferaltaar. Dit zag op het gebed, en betekende het opzenden van het gebed, vandaar dat we lezen van het reukwerk des gebeds.

Wij vragen: is er deze liefelijkheid nóg in het huis des HEEREN? Ja zeker; in de eerste plaats zijn in het huis des HEEREN de heilige sacramenten te zien. Wanneer het avondmaal niet in geloof gebruikt wordt, dan zien wij niets dan beker en brood; maar wanneer wij het waarachtig geloof bezitten, wat zien we dan? De Catechismus leert ons, dat, gelijk als brood en wijn het tijdelijk leven onderhouden, alsoo ook Zijn gekruisigd lichaam en vergoten bloed waarachtig spijs en drank zijn, waardoor onze zielen ten eeuwigen leven gevoed worden; en dat Christus ons door deze zichtbare tekenen en panden verzekert, dat wij zo waarachtig Zijns waren lichaams en bloeds door de werking des Heiligen Geestes deelachtig worden, als wij deze heilige waartekenen met de lichamelijke mond tot Zijn gedachtenis ontvangen, en dat al Zijn lijden en gehoorzaamheid zo zeker ons eigen is, als hadden wij zelf in onze eigen persoon alles geleden en Gode voor onze zonden genoeg gedaan. Daar zien wij dus, dat Christus zichzelf opgeofferd heeft als plaatsbekledende Borg, en dat, waar wij de eeuwige dood hadden moeten sterven, Christus nu voor ons de dood is ingegaan. Zo zien we, dat onze zonden Christus de dood hebben aangebracht. En nu is de liefde van Christus zo groot, dat Hij zichzelf vrijwillig gaf tot in de dood des kruises. Dat gezegende gezicht is een liefelijk, een gelovig gezicht, want we mogen door het geloof zien die gekruisigde Christus, die al onze zonden verzoent.

Het andere sacrament dat te zien is, is de doop, welke hetzelfde betekent als de wassing in het koperen wasvat. Het water predikt niets, het doopvont predikt niets, maar de doop predikt de afwassing der zonden, en dit geschiedt door het bloed van Christus. Het doopformulier leert ons daar genoeg van, dus daar hoeven we niet over uit te wijden. Onze kinderen worden in het huis des HEEREN gebracht om het teken des verbonds te ontvangen door de heilige doop; ook voor onze kinderen kan het huis des HEEREN liefelijk zijn. Zo zien we dan door het geloof: "Hoe liefelijk zijn Uwe woningen, o HEERE de heirscharen".

Staan wij thans stil bij de derde hoofdzaak, waarom het huis des HEEREN liefelijk is. Wij noemden het liefelijk om hetgeen daar te genieten is. Daar is gemeenschap te genieten, gemeenschap des heiligen. Wanneer het heilig avondmaal gevierd wordt is er in de rechte zin gemeenschap. En wat mag men daar genieten? Blijdschap, vrede, troost. Daar mogen we genieten, dat Christus onder ons is als één, die dient; genieten dat Zijn vlees waarlijk spijs is en Zijn bloed waarlijk drank. Verder mogen we genieten, wanneer we niet alleen die zoete gemeenschap door het geloof leren kennen, maar ook die troostvolle blijdschap. Och, wat kunnen avondmaaltijden voor Gods volk zoete tijden zijn. Wanneer we smaken, zoals de dichter in Psalm 23 zegt: "De HEERE is mijn herder, mij zal niets ontbreken. Hij doet mij nederliggen in grazige weiden; Hij voert mij zachtens aan zeer stille wateren. Hij verkwikt mijn ziel. Hij leidt mij in het spoor der gerechtigheid om Zijns naams wil. Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen, want Gij zijt met mij; Uw stok en Uw staf die vertroosten mij. Gij richt de tafel toe voor mijn aangezicht, tegenover mijn tegenpartijders; Gij maakt mijn hoofd vet met olie, mijn beker is overvloeiende." Wij vinden vaak van David, dat hij zich verheugde in de God zijns heils. Dus het huis des HEEREN is niet alleen de plaats des gebeds, maar daar mag genoten worden vreugde en blijdschap door de Heilige Geest. Dat bestaat niet daarin, dat wij een zangkoor, een concours of allerlei spelen in de kerk moeten hebben. Mijne hoorders, ik neem geen blad voor de mond; ieder mag weten wie zij zijn; God weet het ook, en we moeten eens geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus. Ik heb wel eens gemerkt, als er een concert of iets dergelijks in de kerk is, dan geeft het niets dat een dienst drie of vier uur duurt. Maar de dienst des HEEREN moet niet langer duren dan anderhalf of twee uur, omdat men vleselijk is.

De Heidelbergse catechismus leert ons: "In hoeveel stukken bestaat de waarachtige bekering des mensen? In twee stukken: in de afsterving des ouden en in de opstanding des nieuwen mensen. Wat is de afsterving des ouden mensen? Het is een hartelijk leedwezen dat wij God

door onze zonden vertoornd hebben, en die hoe langer hoe meer haten en vlieden. Wat is de opstanding des nieuwen mensen? Het is een hartelijke vreugde in God door Christus, en lust en liefde om naar de wil Gods in alle goede werken te leven. Maar wat zijn goede werken? Alleen die uit waar geloof, naar de wet Gods, alleen Hem ter ere geschieden, en niet die op ons goeddenken of op menseninzettingen gegrond zijn." Een hartelijke vreugde in God, waarvan David zegt: "Gij hebt m' in 't hart meer vreugd gegeven. Dan anderen smaken in een tijd, Als zij, door aards geluk verheven, Bij 'koarn en most wellustig leven, In hunne overvloed verblijd," Dat is de ware vrucht van het levendmakende werk des Heiligen Geestes. Vreugde en blijdschap in het hart door de Heilige Geest.

Onze vierde hoofdzaak noemden we: De liefelijkheid van hetgeen we in het huis des HEEREN verwachten.

Indien we kennis hebben aan de liefelijkheid van het woord Gods, en aan de liefelijkheid van hetgeen er te zien en te genieten is, dan is dat alles nog in het geloof. Wij wandelen door geloof en niet door aanschouwen. En wat verwachten wij nu? Indien we werkelijk in het huis des HEEREN geplant zijn, verwachten we naar Zijn belofte een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, op welke gerechtigheid woont. Dat reizen we tegemoet, dat zullen we eens zien, indien we hier in het geloof zalig gemaakt worden, tot God bekeerd. Wij verwachten de genieting van het zalig aanschouwen; wij zullen God zien, aangezicht aan aangezicht. En wat zullen we daar dan moeten doen? Velen denken, dat de hemel een pakhuis is, waar men kan leven zoals hier, maar zo is het niet hoor, Daar zullen we het lied der verlostten horen, en uit de mond des Konings zal klinken; "Komt, gij gezegenden mijns Vaders! beërft dat koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld." O, daar wacht ons wat Christus beloofd heeft; "In het huis mijns Vaders zijn vele woningen; anderszins zo zoude Ik het u gezegd hebben; Ik ga heen om u plaats te bereiden. En zo wanneer Ik henen zal gegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zo kom ik weder en zal u tot Mij nemen." O, dat zal wat voor het volk Gods zijn, als zij God mogen zien van aangezicht tot aangezicht. Als zij Christus, hun Koning, tegemoet gevoerd zullen worden op de wolken des hemels. Dan zal hun zwanenzang zijn; "Deze God is onze God; wij hebben Hem verwacht en Hij zal ons zaligmaken."

Och, wij reizen toch wat tegemoet. Opwaarts tot die Koning der ere! Daar zal het rechtvaardig volk welig groeien, daar twist en wrok verdwijnt. Daar zal geen kerkscheuring of verdeeldheid meer zijn, want in de hemel zullen geen zonden zijn. Daar zullen we de drie-enige God dienen dag en nacht; we zullen God zien en het Lam, staande als geslacht in het midden van de troon. O, het zal een wonderbaar gezicht zijn als ons dat gebeuren mag. Hier kan het door het geloof gekend worden, maar daar zal geloof verwisselen in zalig aanschouwen. Hier is de kerk vaak tegenspoed en lijden onderworpen, maar Christus heeft achtergelaten: "In de wereld zult gij verdrukking hebben, maar hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen".

Daar zullen we de hemel genieten; de zaligheid zal bestaan in het genieten van God en het genieten van Christus Jezus. Mensen, dat zal zo'n wonderlijk gezicht zijn in de hemel. De eeuwigheid zal nodig zijn en zal niet te lang duren om God te bewonderen. Daar zal geen treuring meer zijn, want treuring en zuchting zullen wegvlieden, en eeuwige blijdschap zal op hun hoofden zijn. Daar zal de dienstknecht vrij zijn van zijn heer en de dienstmaagd van haar vrouw. Daar wordt de stem des drijvers niet meer gehoord, en geen inwoner zal zeggen: "ik ben ziek". Maar het volk, dat daarin woont, zal vergeving van ongerechtigheid hebben. O zalige dag voor hen, die dat verwachten. Die verwachting hebben zij hier in het huis des HEEREN, hoe liefelijk zijn Uwe woningen, o HEERE des heirscharen. En de vrucht daarvan zal zijn: "Eeuwige blijdschap zal op hun hoofden zijn". Daar zingt de kerk van in psalm 68: "Hun blijdschap zal dan onbepaald, Door 't licht, dat van Zijn aanzicht straalt, Ten hoogste toppunt stijgen. Heft Gode blijde psalmen aan! Verhoogt, verhoogt voor Hem de baan; laat al

wat leeft Hem eren. Bereidt de weg, in Hem verblijd. Die door de vlakke velden rijdt: Zijn naam is HEER der heren”.

De tijd noopt ons te eindigen. Voor we met een woord van toepassing besluiten, zingen we

Psalm 65 : 3

Daar zal ons 't goede van Uw woning
Verzaden, reis op reis;
En 't heilig deel, o grote Koning,
Van Uw geducht paleis.
Gij, Gij zult vreselijke dingen
Ons, in gerechtigheid,
Doen horen, en ons blij doen zingen
Van 't heil, voor ons bereid.

Toepassing.

Mijn medereizigers naar de eeuwigheid, een kort woord tot besluit.

Ik zou u in de eerste plaats de vraag willen stellen: Kunt gij met David zeggen: “Hoe liefelijk zijn Uwe woningen, o HEERE der heirscharen”? Of zijn wij nog strijdend voor een kerk, die God toch eens afbreekt? Als God ons alleen maar beperkte tot onze kerkmuren, dan zag het er droevig uit. Daarom wil ik u een goede raad geven: Praat nooit over o n z e kerk. De kerk is het huis Gods, de woning Gods. Laat een ieder zich dan onderzoeken: welke waarde heeft Gods woning voor mij? Is Zijn dienst mij liefelijk? Is Zijn woord mij liefelijk? Zijn Zijn inzettingen mij liefelijk? Voor velen is de wet en het woord Gods een zware last. Waarom? Omdat het tegen vlees en bloed is. Maar door het geloof leren we kennen met David: “Hoe lief heb ik Uw wet, zij is mijn betrachting, de ganse dag”. David zegt over de leer der zaligheid in Psalm 19: “Zijn dierb're leer verspreidt een straal van billijkheid, daar z' alle' onwaarheid haat. Z' is 't mensdom meerder waard, dan 't fijnste goud op aard. Niets kan haar glans verdoven”.

Laat ik dit nog zeggen, medereizigers naar de eeuwigheid: als deze waarheid niet geheiligd door ons gekend wordt: “Hoe liefelijk zijn Uwe woningen, o HEERE der heirscharen”, blijven wij voor eeuwig buiten uit de hemel; dat is een eeuwige waarheid. Die het in de kerk, dat is hier beneden in Gods huis, niet kan uithouden, zal het in de hemel zeker niet kunnen uithouden. Hier op aarde wordt in de kerk Gods de eer Gods bedoeld, en in de hemel wordt God eeuwig geëerd, geloofd en gedankt. Hier wordt God reeds bij aanvang geloofd en geprezen, en in de hemel zullen God en Christus het voorwerp van lof en dank zijn. Als we straks huiswaarts gaan, laat een ieder dan overdenken het huis des HEEREN in zijn liefelijkheid; wat zien ze en wat horen ze daar, wat genieten en verwachten ze daar. God, te prijzen tot in eeuwigheid, wat alleen kan door het zielzaligend geloof.

Zijn er in ons midden, die in hun zonden en ellende zitten? Och, houdt dan moed; dan weet ik zeker dat de plaats des gebeds, het huis des HEEREN, voor u liefelijk zal zijn. Eén dag in het huis des HEEREN is beter dan duizend elders. Liever een dorpelwachter, dan gewend aan d' ijd'le vreugd in 's bozen tent.

Nu dan, gij, die God zoekt, in al uw zielsverdriet, houdt aan, grijpt moed, uw hart zal vrolijk leven. Gaat gij nu soms bedroefd op naar het huis des HEEREN, de dag zal aanbreken, dat gij opgaan zult als David: "Ik zal met vreugd in 't huis des HEEREN gaan". Weet, dat er bij David ook aan voorafging (we lezen het in Psalm 116) : "Ik lag gekneld in banden van de dood, Daar d' angst der hel mij alle troost deed missen; Ik was benauwd, omringd door droefenissen; Maar riep de HEER dus aan in al mijn nood." Pas wanneer zijn ziel gered is

zegt hij: "Ik zal met vreugd in 't huis des HEEREN gaan." Om wat te doen? "Om daar met lof Zijn grote naam te danken." Och, dat God ons dat geve.

En hebben wij zulks bij ondervinding leren kennen, dan moed gehouden; dan mogen we verwachten, dat, zo ons aardse huis dezès tabernakels verbroken wordt, wij een gebouw van God hebben; een huis, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen. Om daar het lied der verlostèn mee te mogen aanheffen, en het lied van Mozes: "Gode en het Lam zij de eer, de lof, de prijs en de dankzegging." Want Zijn naam moet eeuwig eer ontvangen. Men loov' Hem, vroeg en spa; De wereld hoor', en volg' mijn zangen Met Amen, Amen, na ! AMEN.

Dankgebed.

Nazang Psalm 147 : 1

Laat 's HEEREN lof te hemel rijzen;
Hoe goed is 't, onze God te prijzen!
't Betaamt ons, psalmen aan te heffen,
Die liefelijk zijn en harten treffen.
De HEER wil ons in gunst aanschouwen;
Hij wil Jeruzalem herbouwen;
Vergâren en in vreê doen leven
Hen, die uit Isrel zijn verdreven.

TOESPRAAK

van de Edelachtbare Heer G. A. Bax
Burgemeester van H.-I.-Ambacht

Nu ik in deze kerk sta en als hoofd van de burgerlijke gemeente een kort woord tot u mag richten, voel ik mij dankbaar, dat weer een kerkgebouw in onze gemeente is verrezen. Wij kunnen hierover verblijd zijn omdat het bewijst, dat er nog behoefte bestaat om als Christenen samen te komen in een nieuw kerkgebouw om Gods woord te horen, Zijn naam aan te roepen en lofliederen te zingen, kortom, om God eredienst te bewijzen. Niettegenstaande wij steeds verder gaan ontkerstenen, mag uit dit alles blijken dat er toch nog mensen zijn die daarmee getuigen, dat zij niet zonder God kunnen leven, ook niet zonder God willen leven.

Er zijn door de eeuwen heen veel kerken van allerlei stijl gebouwd, waarbij het voor het volk tot blijdschap is geweest, een huis voor God te mogen oprichten, zoals het indertijd voor de koning Salomo een grote vreugde en een groot voorrecht was, toen aan de bouw van de tempel kon en mocht worden begonnen. Ik zeg: "Kón worden begonnen". Want niet in alle tijden kan men bouwen. Immers zei Salomo toen hij tot de tempelbouw had besloten, tot Hiram, de koning van Tyrus: "Gij weet, dat mijn vader David de naam des HEEREN zijns Gods, geen huis kon bouwen, vanwege de oorlogen, waarmee zij hem omsingelden, maar nu heeft de HEERE mij van rondom rust gegeven." Dit is een voorwaarde, die ook voor ons, mensen van deze eeuw, nog geldt. Wij hebben immers in de oorlogstijd, die nog betrekkelijk kort achter ons ligt, geen nieuwe kerkgebouwen zien verrijzen. Helaas hebben we wel kerken en kathedralen van onschatbare waarde zien vernietigen. Welnu, sinds de bevrijding in 1945 heeft God ook ons tot nog toe rust gegeven van onze vijanden, en konden de laatste jaren weer nieuwe kerken worden gebouwd en ingewijd. En de gemeente Hendrik~Ido~Ambacht bleef hierbij niet achter, getuige het feit, dat dit reeds het tweede nieuwe kerkgebouw is, dat na de bevrijding is verrezen.

Wij moeten daar dankbaar voor zijn; mede hieruit blijkt, dat Hendrik~Ido~Ambacht een kerkelijke gemeente is, en ik acht het een voorrecht, wanneer een burgemeester dat van zijn gemeente zeggen mag.

Het is allerminst mijn bedoeling, daarmee afbreuk te doen aan het uiterlijk van andere kerkgebouwen in deze gemeente, wanneer ik zeg dat uw kerkelijke gemeente thans in architectonisch opzicht kan bogen op het fraaiste kerkgebouw in ons dorp.

Ik heb bewondering voor de grote offervaardigheid die gij, leden van deze kerkelijke gemeente, aan de dag hebt gelegd om aan uw godsdienst de uiterlijke vorm te geven, door het zo op ruime wijze bijeenbrengen van de gelden voor de stichting van dit Godshuis. Moge echter blijken dat de innerlijke beleving van de godsdienst en de belijdenis van u allen nog schoner zij dan de architectuur van dit gebouw.

Weleerwaarde Heer, geachte kerkeraad: ik wens u toe dat de roep des evangelies, die in dit nieuwe kerkgebouw zal worden gehoord, weerklink zal vinden in de harten van deze uw gemeenteleden.

Moge door de geestelijke arbeid, die in en vanwege dit gebouw zal worden verricht, de naam worden groot gemaakt en verheerlijkt van de grootste bouwmeester en Koning der kerk aller eeuwen:

Jezus Christus.